493. GLIMLACHEN, GRIMLACHEN, MEESMUILEN.

De mond tot een lachje plooien.

Glimlachen is meestal een uiting van welwillendheid, vergenoegdheid, enz.

Grimlachen doet men vaak uit valsheid of kwaadaardigheid.

Meesmuilen is spottend, ondeugend, schamper glimlachen.

*Hij **glimlachte** bij het horen van deze woorden, die hem met innige vreugde vervulden.*

*Een zekere mate van leedvermaak deed hem ten laatste **grimlachen**.*

*Zijn vrienden zaten te **meesmuilen** over zijn nederlaag. W. doet de getuigen **meesmuilen**, de rechters **glimlachen**, het publiek schateren.*

494. GLOED, GLANS.

Gloed is de frisse heldere kleur van de stoffen.

Glans is de schittering van de stoffen.

(Deze woorden zijn enkel synoniem wanneer zij gebruikt worden om het blinken van stoffen aan te duiden.)

*De **gloed** ligt er nog op.*

*Een matte **glans**. Er is geen **glans** meer op.*

495. GLUREN, LOEREN.

Heimelijk, aanhoudend scherp naar iets zien.

Gluren is vooral met nieuwsgierige, onderzoekende blik kijken.

Loeren gebeurt vaak met valse blik en gewoonlijk met baatzuchtige bedoelingen.

*Zij **gluurde** door een kier van de deur. Hij **gluurde** over haar schouders. Om een hoekje komen **gluren**.*

*De poes **loert** op een vogeltje. De achtervolgde dieren zoeken vergeefs hun veiligheid voor de **loerende** jager.*

496. GOEDKEUREN, BILLIJKEN.

Verklaren dat iets is zoals het behoort te zijn.

Goedkeuren is algemener dan *billijken;* het is oordelen, hetzij men dat oordeel uitspreke of niet, dat een zaak of handeling goed is, dat zij aan de gestelde eisen voldoet.

Billijken is iets rechtvaardig, rechtmatig, gepast keuren; het veronderstelt altijd een beoordeling van de zedelijke waarde of strekking van iets.

*Wie zou zulk een buitensporige stelling kunnen **goedkeuren**? Ik mag uw besluiten niet gans **goedkeuren**. Een **goedkeurend** oordeel over iemands werk uitspreken.*

*Zou dit geschrevene niet genoeg zijn om mijn smaak te **billijken**? Ik **billijkte** dus het besluit van onze vrienden. Zijn verstand **billijkte** die keuze.*

497. GOEDKEURING, BIJVAL, INSTEMMING.

Goedkeuring is de gunstige beoordeling van handelingen, gevoelens, gezegden, enz.

Bijval drukt diezelfde gedachte sterker uit, en veronderstelt daarbij vooral dat de instemming zich openlijk uit.

Instemming drukt eveneens een gunstige beoordeling uit, maar

hierbij treedt vooral op de voorgrond de eenstemmigheid van gedachten of gevoelens ten opzichte van hetgeen in de bepaling wordt genoemd.

*Dit voorstel droeg aller **goedkeuring** weg. Bij S. geen woord van **goedkeuring** of lof voor de Nederlandse troepen. Dit vond algemene **goedkeuring**.*

*Hij bemerkte, dat zijn gezegden **bijval** vonden. Hoe meer een tooneelstuk lijnrecht tegen het gezonde verstand aandruist, met een des te grotere **bijval** wordt het ontvangen. Zijn democratische neigingen vonden weinig **bijval** bij de ultramontanen.*

*Zijn voorstel werd met **instemming** begroet. Dat is een denkbeeld, dat allerwege **instemming** zal vinden. Zij betuigden in een ondertekende verklaring hun **instemming** met de rechtsgronden van het advies.*

498. GLIMP, SCHIJN.

Glimp is een valse, bedrieglijke schijn, die men opzettelijk doet ontstaan.

Schijn is het voorkomen, het uiterlijk van iets, dat teweegbrengt dat aan een persoon of zaak bepaalde hoedanigheden ten onrechte of zonder zekerheid worden toegekend.

*Hij zocht tevergeefs een **glimp** van waarschijnlijkheid aan zijn verhaal te geven.*

*De **schijn** en het wezen van een gebeurtenis. Onder **schijn** van oprechtheid.*

499. GOLF, BAAR.

Voorbijgaande verheffing op de waterspiegel, meestal veroorzaakt door de wind.

Golf is de algemene benaming.

Baar wordt vooral gebruikt om de grote golven van de hoge zee aan te duiden, alsmede in meer deftige stijl.

*De **golven** beukten het strand. Wij waren van ons **anker** geslagen en dreven nu voort waar de wind en de **golven** ons heenvoerden.*

*Op de **baren** zijn geluk beproeven. De zilte **baren**. Geen **baar** komt hem te hoog.*

500. GORDEL, RIEM.

Gordel is een band om het middel om de kleren bijeen te houden, of te schorten, ook als sieraad.

Riem is een lange, smalle strook of reep, inz. een leren band om het middel.

*Een jachtmes hing aan zijn **gordel**. De **gordel** dient om de albe op te schorten.*

*Iemand een hart onder de **riem** steken.*

501. GRAAN, KOREN.

Akkervrucht die gebruikt wordt voor brood en melkspijs.

Graan is de algemene naam, die niet alleen wordt gebruikt voor tarwe, maar ook voor rogge, gerst en haver.

Koren heeft de gewone betekenis van graan, maar wordt ook gebruikt, vooral in Zuid-Nederland, voor rogge.

De samenstellingen met *graan* staan voor het grootste deel in verband met de handel : graangewassen, graanhandel, graanhandelaar, graankoper, graanmarkt, graanpakhuis; die met *koren* staan meer in verband met de landbouw : korenaar, korenakker, korenbijter, korenbloem, korendorser, korenland, korenmaat, korenmolen, korenschoof.

Synoniemen

VOORBERICHT

Synoniemen zijn niet alleen gelijkbetekenende woorden, die elkaar volkomen dekken en dan ook in alle omstandigheden onverschillig kunnen gebruikt worden, maar vooral zinverwante woorden, d. w. z. woorden die veel overeenkomst hebben in de betekenis, die ook wel een hoofdbegrip met elkander gemeen hebben, maar die zich toch door een grotere of kleinere wijziging der betekenis onderscheiden, zodat men niet het ene woord voor het andere kan gebruiken.

Slechts zelden drukken twee woorden volkomen dezelfde gedachte uit en men zal dus begrijpen, dat de kennis van de synoniemen een belangrijk onderdeel vormt van de taalstudie, met het oog op het juist en van pas gebruiken van de woorden.

Nochtans zijn in onze taal slechts weinig werken hierover verschenen. De belangrijkste uitgaven op dit gebied waren het thans verouderde « Woordenboek der Nederduitsche Synoniemen » door Weiland en Landré ('s Gravenhage, 1821) en het « Handwoordenboek van Nederlandsche synoniemen » door J. Hendriks (Tiel, 1883), dat beknopt maar duidelijk een groot aantal synoniemen behandelt.

Bij de samenstelling van dit werk hebben wij dit laatste dan ook vaak geraadpleegd, evenals het groot Nederlands Woordenboek door de Vries en te Winkel, dat de juiste betekenis der woorden in al hun schakeringen weergeeft.

Wij zijn er ons wel van bewust, dat een werk als dit onvolledig en onvolmaakt is, maar hopen toch eenmaal de volledigheid te benaderen. Daarom doen wij een beroep op de gebruikers van dit werk, om ons hun opmerkingen te willen meedelen, opdat in een latere druk eventuële aanvullingen en verbeteringen kunnen opgenomen worden.

J. C.

J. CAUBERGHE

nederlandse taalschat

NEDERLANDSE TAALSCHAT

SPREEKWOORDEN
SPREEKWIJZEN
SYNONIEMEN
CITATEN

BREPOLS

BREPOLS